

Review Article

Journal of Agricultural Biotechnology (JOINABT) 5(2), 87-95, 2024

Received: 9-Jun -2024 Accepted: 11-Dec-2024

homepage: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/joinabt>

<https://doi.org/10.58728/joinabt.1499571>

SAKARYA UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Sakarya’da Dış Mekân Süs Bitkileri Yetiştiriciliği Potansiyeli, Problem ve Çözüm Önerileri

Ömer BEYHAN¹, Beyza KÜLEK^{1*}

¹Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, Türkiye

^{1*}Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, Türkiye

ÖZ

Bu çalışma, Sakarya ilinin dış mekân süs bitkileri yetiştiriciliği potansiyelini ortaya koymak, avantaj ve dezavantajlarını belirlemek, üretim ve pazarlamada karşılaşılan sorunları ve çözüm önerilerini ele almak amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda çeşitli kurum ve kuruluşlardan elde edilen veriler doğrultusunda dünyada ve Türkiye’de dış mekân süs bitkilerinin üretim, ithalat ve ihracat verileri ortaya konularak Sakarya ilinin bu veriler açısından karşılaştırmaları yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda Sakarya’nın bulunduğu coğrafi konum, uygun iklim, arazi ve toprak şartları sayesinde geniş bir yelpazedeki bitki türlerinin yetiştirilmesine olanak sağlamakla birlikte pek çok dış mekân süs bitkisi için de oldukça uygun yetiştiricilik şartlarına sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu durum, üreticilerin çeşitli bitki türleri ile çalışabilmesini ve farklı piyasa taleplerine kolayca uyum sağlayabilmesini de sağlar. Bölgenin İstanbul, Ankara ve Bursa gibi büyük şehirlerin tam ortasında bulunması, özellikle Ortadoğu ve Kafkas pazarlarına yakınlığı, kara, deniz, hava ulaşımındaki kolaylıklar ve ucuz iş gücü gibi faktörler, bölgenin dış mekân süs bitkileri yetiştiriciliği açısından önemli avantaj ve fırsatlara sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bu konuya ilişkin bölgede yürütülecek akademik projeler ve bunun sonucunda yapılacak yatırımlar, üreticilerin daha etkin organizasyonu ile üretim ve pazarlamada karşılaşılan bazı problemlerin çözülmesiyle Sakarya ili Türkiye ve Avrupa’da şu an bulunduğu konumdan çok daha önemli bir dış mekân süs bitkileri merkezi haline gelecektir.

Anahtar kelimeler: Süs bitkileri, Dış mekân süs bitkileri, Sakarya

*¹ Sorumlu yazarın e-posta adresi: beyzakulek@gmail.com

Pottential, Problems, and Solution Proposals for The Cultivation of Ornamental Plants In Outdoor Spaces In Sakarya

ABSTRACT

This study aims to highlight the¹ potential of outdoor ornamental plant cultivation in Sakarya Province, identify its advantages and disadvantages, and address the challenges encountered in production and marketing along with proposing solutions. In this context, data obtained from various institutions and organizations have been used to present the production, import, and export statistics of outdoor ornamental plants worldwide and in Turkey, with comparisons made to the data from Sakarya. The results of the study reveal that Sakarya's geographical location, favorable climate, land, and soil conditions allow for the cultivation of a wide variety of plant species, making it suitable for many outdoor ornamental plants. Additionally, this enables producers to work with various plant species and adapt easily to different market demands. The region's strategic location between major cities such as Istanbul, Ankara, and Bursa, along with its proximity to Middle Eastern and Caucasian markets, ease of land, sea, and air transportation, and affordable labor, provide significant advantages and opportunities for the cultivation of outdoor ornamental plants. Furthermore, academic projects and subsequent investments in this area, coupled with more effective organization among producers, could resolve some production and marketing issues, potentially elevating Sakarya to a more prominent position as a center for outdoor ornamental plants in Turkey and Europe.

Keywords: Ornamental plants, Outdoor ornamental plants, Sakarya.

1. Giriş

Dünyada süs bitkisi yetiştiriciliği, hızla büyüyen önemli bir tarımsal sektör olarak ekonomik, estetik ve çevresel değerleriyle öne çıkmaktadır. Ekonomik açıdan, süs bitkileri önemli bir gelir kaynağıdır; Hollanda, Kenya ve Kolombiya gibi ülkeler büyük çiçek ihracatçıları olarak küresel ticarete öne çıkar [1]. Bu ülkeler, kesme çiçekler ve saksı bitkileri gibi ürünlerle geniş bir pazara hitap ederken, istihdam oluşturma ve ülke ekonomilerine katkı sağlamaktadır. Estetik açıdan, süs bitkileri şehirlerin ve kırsal alanların güzelleştirilmesinde önemli bir rol oynar. Parklar, bahçeler ve kamusal alanlar, çeşitli süs bitkileriyle donatılarak görsel çekicilik kazanır ve insanların doğayla etkileşim kurmasını sağlar. Ayrıca, psikolojik faydaları da büyüktür; yeşil alanlar, stresin azalmasına ve ruh sağlığının iyileşmesine yardımcı olur. Çevresel olarak ise, süs bitkileri hava kalitesini iyileştirir, karbondioksit alıp ve oksijen verirler. Aynı zamanda, biyoçeşitliliği artırarak polinatörler ve diğer yabancı yaşam için habitat sağlar. Bu çok yönlü katkılarıyla süs bitkisi yetiştiriciliği, dünya genelinde ekonomik, estetik ve çevresel değerleriyle vazgeçilmez bir sektör haline gelmiştir.

Türkiye ise iklim ve coğrafi çeşitliliği sayesinde süs bitkisi yetiştiriciliği için oldukça uygun şartlara sahip bir ülkedir. Başta Ege, Akdeniz ve Marmara bölgeleri olmak üzere geniş alanlarda süs bitkisi üretimi yapılmakta ve bu ürünler Kafkas ülkeleri, Avrupa ve Orta Doğu ülkeleri başta olarak yurtdışı pazarlarına ihraç edilmektedir. Süs bitkisi sektörü, Türkiye'nin tarımsal ihracatında önemli bir paya sahip olup kırsal kalkınmaya da önemli katkıda bulunmaktadır.

Sakarya, Türkiye'de süs bitkisi üretiminde önemli bir merkez konumundadır. Sahip olduğu iklim koşulları ve işleme uygun toprakları sayesinde, geniş bir yelpazede süs bitkisi üretimi yapılmaktadır. Üretilen bitkiler iç pazarın ihtiyaçlarına cevap verirken aynı zamanda yurtdışına da pazarlanmaktadır. Özellikle seracılık faaliyetlerinin yoğun olduğu ilde, kesme çiçekler, saksı bitkileri ve dış mekân bitkileri gibi çeşitli ürünler yetiştirilmektedir. Bu durum, Sakarya'nın ekonomik olarak güçlenmesine katkıda bulunurken, yerel istihdam olanaklarını da artırmaktadır. Sakarya, İstanbul ve Kocaeli gibi büyük metropollere yakınlığı sayesinde lojistik avantajlara da sahiptir. Bu da ürünlerin hızlı ve etkin bir şekilde pazarlara ulaşmasını sağlamaktadır. Ayrıca, Sakarya'da her yıl düzenlenen süs bitkisi fuarları, sektörün tanıtımına ve gelişimine katkı sağlamaktadır. Sakarya'nın süs bitkisi üretimindeki bu önemli rolü, Türkiye'nin genel tarımsal üretimine ve ihracatına da pozitif yönde etki etmektedir. Bu bağlamda, Sakarya, süs bitkisi yetiştiriciliğinde stratejik bir öneme sahiptir.

2. Türkiye'de Süs Bitkisi Yetiştiriciliğinin Durumu

Türkiye'de süs bitkileri üretimi, 1940'lı yıllarda başlamıştır. İlk olarak İstanbul ve Adalar bölgesinde gerçekleştirilen çiçek üretimi, zamanla Yalova'ya yayılmış ve burada daha da gelişmiştir [2]. Türkiye'de süs bitkileri sektörü, yüksek katma değer ve istihdam sağlayan önemli bir sektördür. Emek yoğun iş gücüne sahip olması istihdama önemli katkı sunmaktadır [3]. Sektörde doğrudan istihdam 100 bin kişi civarındayken; dolaylı istihdam yaklaşık 500 bin kişiyi bulmaktadır.

Ülkemiz, süs bitkileri yetiştiriciliği açısından oldukça geniş bir çeşitliliğe sahiptir. Bu avantajın başlıca sebepleri, uygun iklim, coğrafi şartlar, pazar ülkelerine yakınlık, ulaşım kolaylığı ve ucuz iş gücü gibi sebeplerdir. Ancak, bu avantajlara rağmen, süs bitkileri yetiştiriciliğinde henüz istenen seviyeye veya hedeflere ulaşılabilmemiş değildir. Bu durumun nedenleri arasında altyapı yetersizlikleri, yüksek işletme maliyetleri, teknik bilgi ve nitelikli personel eksikliği, teknolojik gelişmeleri yeterince takip edememe gibi faktörler yer almaktadır [4]. Toplumumuzda süs bitkisi tüketiminin hala lüks bir tüketim olarak görülmesi, pazarlama ve ulaşım zorlukları, yetiştiricilerin yeterli bilgiye sahip olmaması ve süs bitkisi kullanımına yönelik tanıtım faaliyetlerinin sınırlı olması gibi sebepler, süs bitkisi üretim ve pazarlama işletmelerinin ülkemizde belirli bölgelerde yoğunlaşmasına sebep olmuştur [5]. Marmara Bölgesi, ekolojik faktörler bakımından uygun şartlara sahip olması, pazarlama imkanlarının daha fazla olması gibi sebeplerle üretimin en yoğun yapıldığı bölge konumunda yer almaktadır. Akdeniz Bölgesi ise, yine ekolojik ve coğrafi faktörlerin uygunluğu, çoğul üretim yapılabilme olanağının bulunabilmesi pazarlama kolaylığı ve taşımacılığının kolay olması gibi sebeplerle Marmara Bölgesinden sonra diğer önemli bir bölgemiz olarak kendini göstermektedir [6].

2.1. Türkiye'de Süs Bitkileri Üretimi ve Dış Mekân Süs Bitkilerinin Durumu

Türkiye'de 2023 yılında toplam 58.146 da. alanda süs bitkileri yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bu üretim alanlarının da yaklaşık %70'ini dış mekân süs bitkileri oluşturmaktadır [7]. Bu oranlar Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. 2023 Yılı Türkiye süs bitkileri üretim alanı [7].

Tablo 1' de Türkiye 2023 yılı istatistik verilerine bakıldığında 525.484.719 adet dış mekân süs bitkisi üretiminin yapıldığı görülmektedir. Üretim alanı bakımından incelendiğinde 41.026 da süs bitkileri yetiştiriciliği yapıldığı görülmektedir [13].

Tablo 1. Türkiye' de süs bitkileri üretim alanı (da) ve üretim miktarı (adet) [13].

2023 Türkiye Süs Bitkileri Üretimi	2023 Üretim Alanı (da)	2023 Üretim Miktarı (1.000 Adet)
Dış Mekân Süs Bitkileri	41.026	525.484.719
Kesme çiçekler	14.706	1.413.978.778
İç Mekân Süs Bitkileri	2.067	156.836.952
Çiçek Soğanları	347	67.448.100
Toplam	58.146	2.163.748.549

Tablo 2' de dış mekân süs bitkileri üretiminin illere göre dağılımı (ha) verilmiştir. Buna göre; Türkiye'de süs bitkileri yetiştiriciliğinin alan olarak en fazla yapıldığı iller İzmir, Sakarya, Antalya, Bursa ve Yalova'dır [7].

Tablo 2. Dış mekân süs bitkileri üretiminin illere göre dağılımı (ha) [7].

İller	2023 Üretim Alanı (ha)
İzmir	1.641
Sakarya	1.009
Antalya	807
Bursa	535
Yalova	454
Isparta	182
Edirne	160
Adana	136
Mersin	127
Manisa	90
Toplam	5.687

2.2. Türkiye Süs Bitkileri İhracatı

Süs bitkileri ihracatında Türkiye, giderek büyüyen bir pazar haline gelmektedir. İklim ve coğrafi çeşitliliği sayesinde, kesme çiçekler, saksı bitkileri, çalılar, ağaçlar ve dış mekân bitkileri gibi geniş bir yelpazede ürünler üretilmektedir. Türkiye'nin süs bitkileri ihracatı gerek sosyal bakımdan gerekse ekonomik ve çevresel açıdan büyük bir öneme sahiptir. İklimsel avantajları, geniş ürün yelpazesi ve stratejik konumu ile Türkiye, süs bitkileri sektöründe uluslararası alanda daha da güçlü bir rol olma potansiyeline sahiptir. Türkiye'de ihracat odaklı süs bitkisi üretimi, yaklaşık 35 yıl öncesine dayanmaktadır [7]. Tablo 3 incelendiğinde süs bitkileri ve mamulleri sektöründe 2023 yılında toplam 113,2 milyon \$ ihracat yapılmıştır [13].

Tablo 3. Türkiye süs bitkileri ihracatı (Değer: 1.000 \$) [13].

Ürün Grubu İhracat	2022	2023
Canlı Bitkiler	50.636	34.025
Kesme Çiçekler	49.498	37.738
Bitki Yaprak Dalları	13.112	5.957
Çiçek tohumları	4.258	4.112
Çiçek Soğanları	1.621	1.190
Toplam	119.125	113.224

Tablo 4 incelendiğinde 2022 yılında ihracatın değer bazında en çok arttığı ülkeler; %17 artışla Azerbaycan, %58 artışla Türkmenistan, %24 artışla Gürcistan olarak gerçekleşmiştir. Tablo 5 incelendiğinde 2023 yılı verilerine göre 63,4 milyon \$ ithalat yapılmıştır [13].

Tablo 4. Ülkelere göre Türkiye süs bitkileri ihracatı (Değer: 1.000 \$) [13].

Ülkelere Göre Türkiye Süs Bitkileri İhracatı	2021	2022	Değişim (%)
Hollanda	53.900	44.229	-18
Almanya	13.262	11.718	-12
Özbekistan	14.572	10.682	-27
Azerbaycan	8.379	9.820	17
İngiltere	9.793	8.310	-15
Gürcistan	5.994	7.426	24
Türkmenistan	3.963	6.248	58

Tablo 5. Türkiye süs bitkileri ithalat (Değer: 1.000 \$) [13].

Ürün Grubu İthalat	2022	2023
Canlı Bitkiler	32.320	35.909
Kesme Çiçekler	4.040	3.666
Bitki Yaprak Dalları	771	694
Çiçek tohumları	5.977	6.206
Çiçek Soğanları	3.619	2.503
Toplam	46.728	63.481

Tablo 6 incelendiğinde 2023 yılında dış mekân bitkilerinden ağaç ve çalı grubu bitkilerinin ihracatına bakıldığında sırasıyla Avrupa ülkeleri, Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Afrika ülkeleri yer almaktadır. 2023 yılında Türkiye' de 14.568.557 \$ değerinde ağaç ve çalı ihracatı yapıldığı Tablo 6' da verilmiştir [13].

Tablo 6. Ağaç ve çalı ülkelere göre toplam ihracat (dolar) [13].

Ülke Grubu	2022	2023
Avrupa Ülkeleri	3.470.964	1.731.459
Türk Cumhuriyetleri	8.202.450	7.030.398
Kuzey Afrika Ülkeleri	144.394	597.002
Orta Doğu Ülkeleri	1.439.850	1.530.836
Rusya Federasyonu	530.714	1.637.759
Gürcistan	1.517.994	1.334.334
Diğer	307.293	706.769
Toplam	15.613.659	14.568.557

2023 yılında dış mekân bitkilerinden ağaç ve çalı grubu bitkilerinin ithalatına bakıldığında sırasıyla Hollanda, Almanya ve İtalya Tablo 7' de yer almaktadır. 2023 yılında Türkiye' de 20.927.987 \$ değerinde ağaç ve çalı ithalatı yapılmıştır [13].

Tablo 7. Ağaç ve çalı ülkelere göre toplam ithalat (dolar) [13].

Ülke Grubu	2022	2023
Hollanda	1.187.914	1.580.338
Almanya	374.772	1.152.644
İtalya	6.350.755	10.451.627
İspanya	1.590.048	3.874.075
Belçika	117.492	173.648
Arnavutluk	129.883	1.391.003
Diğer	104.464	706.769
Toplam	10.586.372	20.927.987

3. Sakarya'da Tarımın Durumu ve Süs Bitkilerinin Yeri

İlin tarım arazileri, verimli alüvyon topraklarıyla beslenen Sakarya Nehri'nin suladığı bölgelerden oluşmaktadır. Ancak, arazilerin parçalı ve küçük olması, tarımsal faaliyetleri, daha verimli alanlara yönlendirmiştir. İldeki tarım işletmelerinin küçük ve parçalı olmasından dolayı sürdürülebilir üretim zorlaşmaktadır. Bu sebeple, Aşağı Sakarya Ovası'ndaki 59.000 hektarlık alanın toplulaştırılması büyük önem taşımaktadır. Toplamda sulanabilir 930.000 da araziden sadece 201.920 da sulanmaktadır [8].

İlde bulunan tarım işletmelerinde genellikle hayvansal ve bitkisel üretim bir arada yürütülmektedir. İlin kuzey bölgesinde fındık üretimi, orta kesimlerinde tarla ziraatı ve güneyinde meyvecilik yaygındır. Son yıllarda etlik piliç yetiştiriciliği ve dış mekân süs bitkisi üretimi ise hızla gelişme göstermiştir. Sakarya ili, yüzey şekilleri, iklim ve doğal bitki örtüsü bakımından dört farklı kesime ayrılmaktadır. Birinci bölge: Sakarya Nehri'nin geçtiği Pamukova ve Geyve ovaları, mikro klima özelliklerine sahiptir ve özellikle narenciye dışında, diğer bahçe ürünleri üretimi için ideal koşullara sahiptir [8]. İkinci bölge, Adapazarı Ovası olarak bilinen ve Akova olarak da adlandırılan bölgedir. Bu alan, Adapazarı, Söğütlü ve Ferizli ilçelerini içermektedir. Üçüncü bölge, Samanlı Dağları'nın kuzey uzantısı üzerinde bulunan Akyazı, Karapürçek, Hendek, Karasu ve Kocaali ilçelerini içerir. Bu bölge genellikle geniş yapraklı orman ağaçlarıyla kaplıdır ve fındık üretimi yaygındır. Bu bölgeler, bol yağış alan ve genellikle Samanlı Dağları'nın kuzey kesimleriyle karakterize edilir. Dördüncü bölge ise, Kaynarca ilçesi ve çevresi içerisinde bulundurmaktadır [8].

Sakarya ilinin toplam arazi varlığı 482.300 ha olup, bunun yaklaşık 2043.595 dekarı tarımsal alan olarak kullanıldığı Tablo 8' de verilmiştir. Bu alan da toplam yüzölçümünün %42,37' sini oluşturmaktadır [2].

Tablo 8. Sakarya ilinin arazi dağılımı [2].

Arazi Dağılımı	Dekar	%Oranı
Tarım Alanı	2.043.595	42,37
Orman Alanı	2.082.260	43,17
Çayır-Mera Alanı	78.640	1,63

Sakarya ilinin tarım alanları dağılımı Tablo 9' da verilmiştir. Tablo incelendiğinde; Sakarya'da tarıma elverişli arazi içerisinde çok büyük bir bölümün meyve bahçeleri ve tarla bitkilerinden oluştuğu görülmektedir [2].

Tablo 9. Sakarya ilinin tarım alanları dağılımı [2].

Tarım Alanı	2021	2022	2023
Tarla Bitkileri Alanı	789.766	784.046	773.856
Kullanılmayan Alan (Mülkiyet sorunları vs.)	6.980	7170	3.451
Sebze Alanı	76.827	73.647	69.742
Meyve Alanı	956.676	950.833	954.425
Süs Bitkileri Alanı	10.528	10.094	10.202
Toplam	1.840.777	1.825.790	1.811.676

Tablo 10 incelendiğinde; süs bitkilerine ayrılan alanlar ise toplam arazinin %0.52'ini teşkil etmektedir. Son yıllarda dış mekân süs bitkileri fidancılığı yapmaya başlayan işletme sayısı hızlı bir şekilde artmakta ve oran hızla yükselmektedir. Tablo 10 incelendiğinde bu artış açık olarak görülmektedir. İlkel yöntemlerle az sayıda ve kayıt dışı işletmelerde yapılan dış mekân süs bitkileri üretimi, 2005 yılında uygulamaya konulan Süs Bitkileri Üretimini Geliştirme Projesi sayesinde, modern tekniklerin kullanılmasıyla ülkede kendisinden söz ettirmeye başlamış ve ihracatı her geçen yıl artış gösteren bir konuma yükselmiştir. İstatistik verilere yansımaya kayıt dışı yetiştiriciler ve ruhsat alma aşamasında bulunan işletmeler de ilave edildiğinde 2023 yılında, işletme sayısının 512'ye, üretim alanı bakımından da 10.528 dekara ulaştığı görülmektedir. Sakarya ilinin Türkiye üretimindeki payı % 25 olup bu oranla Türkiye üretiminde ise 2'nci sırada yer almaktadır [2].

Tablo 10. Sakarya ilinin süs bitkisi üretim değerlerinin Türkiye'deki dağılımı [2].

Ekiliş (da)	İşletme (adet)
10.528	512
Türkiye Dikili Alan	40.339 da
Süs Bitkileri Üretim Miktarı Toplam	Dış Mekân Süs Bitkileri üretim Miktarı
39.916.500	37.586.500
Sakarya	Türkiye Üretimdeki Payı (%) 25
	Türkiye Üretimdeki Sırası 2

Tablo 11' de Sakarya ilinin 2023 yılı verilerine göre ilçeler bazında dış mekân süs bitkisi üretimi yapılan alan ve üretilen adetler bazında incelediğinde; miktar bazında üretimin en fazla gerçekleştiği ilçe Serdivan'dır. Alan bazında üretimin en fazla gerçekleştiği ilçe ise Arifiye'dir [2].

Tablo 11. Sakarya ilinin ilçelere göre üretim miktarı/ekilen alan dağılımı [2].

İlçeler	Ekilen Alan (metrekare)	Üretim Miktarı(adet)
Sakarya (Adapazarı)	720.000	1.080.000
Sakarya (Akyazı)	1.505.500	4.516.500
Sakarya (Arifiye)	11.855.000	8.150.000
Sakarya (Erenler)	714.000	1.484.000
Sakarya (Geyve)	230.000	1.380.000
Sakarya (Hendek)	215.000	645.000
Sakarya (Pamukova)	556.000	836.000
Sakarya (Sapanca)	3.002.600	9.080.000
Sakarya (Serdivan)	1.465.000	9.960.000
Sakarya (Söğütli)	30.000	300.0

1. İhracat Değerlerimiz

Tablo 12 incelendiğinde; Sakarya'da dış mekân süs bitkisi ihracat değerlerimize bakıldığında 5 milyon dolar değerinde ihracat gerçekleştirilmiştir [2]. Türkiye ihracatının %3'lük kısmını oluşturmakta ve 9'uncu sırada bulunmaktadır [2].

Tablo 12. Sakarya ilinin süs bitkisi ihracat değerleri [2].

2023 Yılı Dış Mekân Süs Bitkisi İhracat	Türkiye İhracatının %	Sıra	Dolar
Sakarya İli	3	9	5 milyon dolar

Sektörün hızla gelişmesinde ve ihracat değerlerimizin hızla artmasında etkili olan faktörlerden biri, Sakarya ilinin sahip olduğu ekolojik özelliklerdir. Coğrafi açıdan Marmara ve Karadeniz bölgelerinin birleşim noktasında yer alan Sakarya, bu bölgelerin ortak iklim özelliklerini taşımaktadır. Sakarya'nın bu iklim özellikleri, dış mekân süs bitkileri yetiştiriciliği açısından oldukça uygun bir zemin oluşturabilir. Bol yağışlar ve yüksek nem oranı, bitkilerin sağlıklı ve hızlı bir şekilde büyümesini teşvik edebilir. Ayrıca, ılık kışlar bitki yetiştiriciliği için olumlu bir ortam sunarken, sıcak yazlar da bitkilerin gelişmesini destekleyebilir. Bu iklim koşulları, Sakarya'nın süs bitkileri üretiminde başarılı olmasına ve ihracat potansiyelini artırmasına katkıda bulunabilmektedir[9]. Özellikle iklim bakımından yağışlı ve nemli bir iklime sahip olması, bölgede kışların ılıman geçmesi, bulutlu gün sayısının fazla olması, vejetasyon süresinin uzun olması gibi özellikler dış mekân süs bitkileri yetiştiriciliği bakımından bölgeyi ayrıcalıklı hale getirmektedir [10]. Bu avantajlar sayesinde başka bölgelere kıyasla fidanların yetiştirme süresi hemen hemen yarı yarıya kısalmaktadır.

Sakarya ili vejetasyon örtüsü bakımından da oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Sahip olduğu iklim sayesinde dağları gür ormanlarla kaplıdır. Kayın, Gürgen, Kestane, İhlamur, Çınar, Akçaağaç ve Meşe yapraklı olarak en çok yetişen ağaçlardır [11]. Yükseklik arttıkça doğal olarak iğne yapraklı ağaçların varlığı artmaktadır. Ayrıca peyzajda kullanılan ve yurtdışından ithal edilen ve anavatanı farklı olan birçok bitki Sakarya Bölgesi'ne kolayca adapte olabilmeye başlamıştır [9].

Sakarya ili, Marmara Bölgesi'nin Kuzeydoğu bölümünde konumlanmış bir ildir ve Sakarya Ovası'nın Güneybatı kenarında yer almaktadır. Adapazarı Ovası (Akova), tarıma son derece elverişli topraklara sahip olan ilin en büyük ovasıdır. Sakarya Nehri ve Mudurnu Çayı, ilin en önemli su kaynaklarıdır. Ayrıca, TEM Otoyolu ve D 100 Karayolu gibi önemli ulaşım yolları, İstanbul ve Trakya'yı Anadolu'ya bağlar. Demiryolu bağlantıları da Sakarya'dan geçmektedir [9].

Sakarya'nın İstanbul, Ankara ve Bursa gibi metropol kentlere yakınlığı, önemli işletme girdilerinin uygun maliyetlerle temin edilmesini kolaylaştırırken ürünlerin pazarlanmasında da çeşitli avantajlar sağlamaktadır. Coğrafi konumu, iklim yapısı ve coğrafi özellikleri itibariyle dış mekân süs bitkisi üretimine son derece uygun olan Sakarya ilimiz, son yıllarda süs bitkisi sektöründe hızla gelişmektedir. Bu gelişme, sahip olduğu avantajlar sayesinde işletmelerin sayısında belirgin bir artışa sebep olmaktadır. Bölge, süs bitkileri alanında yatırım yapmayı düşünen işletmeciler için merkezi hale gelmektedir [12].

4. Sakarya'da Dış Mekân Süs Bitkileri Yetiştiriciliği'nin Problemleri ve Çözüm Önerileri

Sakarya'da tarıma uygun arazilerin parçalı olması, büyük ölçekli kurumsal işletmelerin gelişimini engelleyebilir. Bu durum, verimliliği ve rekabetçiliği olumsuz etkileyebilir. Arazilerin toplulaştırılması, daha verimli kullanımlarını sağlayabilir ve büyük ölçekli işletmelerin oluşumunu teşvik edebilir. Bu yönde kanuni düzenlemelerin yapılması ve uygulanması önemlidir. Bu düzenlemeler, arazilerin daha etkin bir şekilde kullanılmasını ve tarımsal üretimde verimliliği artırabilir. Bu adımlar, Sakarya'nın tarımsal potansiyelini daha iyi değerlendirmesine ve sektördeki rekabet gücünü artırmasına yardımcı olabilir [13].

Ülkemizde ve bölgede dış mekân süs bitkileri üretimi ve pazarlaması için belirli bir strateji eksikliği olduğu gerçeğiyle karşı karşıyayız. Bu durum, düzenli, güvenilir ve güncel envanter bilgilerinin yetersizliğiyle birlikte mevcut durumu doğru değerlendirmeyi ve geleceğe yönelik sağlıklı yatırım ve projeler yapmayı zorlaştırıyor. Üretim planlaması yapılamadığı için üreticiler fiyat ve pazarlama konularında sıkıntılar yaşamaktadır, özellikle küçük üreticiler bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Bu problemin çözümü için öncü kuruluşlar ve firmaların

piyasa araştırmaları yaparak pazar taleplerine uygun üretim planlaması yapması gerekmektedir. Özellikle pazarlama yapan işletmelerin isteklerine uygun sözleşmeli üretim modelinin yaygınlaştırılması, üreticilerin gelirlerini ve pazara erişimlerini artırabilir. Ayrıca, üreticiler arasında ihtisaslaşmanın teşvik edilmesi, sektörde uzmanlaşmış üreticilerin daha rekabetçi hale gelmesine katkı sağlayabilir. Bu şekilde, dış mekân süs bitkileri sektöründe daha sağlam bir altyapı oluşturulabilir ve sektörün büyümesi desteklenebilir [14].

Sektör hareketli bir sektör olduğundan dolayı gerek dünya genelinde gerekse ülkemizde hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. Ancak, üreticiler bu gelişmeleri tam olarak takip edememektedirler. Bu nedenle kooperatifler ve birlikler araştırma ve geliştirme faaliyetlerine daha fazla önem vermeli ve bu alanda uzman kişileri yurt içi ve yurtdışındaki fuarlar, gezi programları, seminerler ve eğitimlere göndererek yeniliklerin takibini sağlamalıdır. Bu sayede sektördeki son teknolojik gelişmeler ve en iyi uygulamalar, üreticilere aktararak sektörde verimlilik ve rekabetçiliğin artırılmasına katkı sağlanabilir. Bu şekilde, dış mekân süs bitkileri üretimi ve pazarlaması alanında daha sürdürülebilir ve başarılı bir büyüme sağlanabilir [14].

Kayıt dışı üretim grubuna giren küçük üreticiler, ürün kalitesini düşürmekte ve piyasada ürün fiyatlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum, sektörde güvenilirlik ve rekabeti azaltabilir. Dolayısıyla, kayıt dışı üretimin azaltılması için kayıtlı, ruhsatlı, kurumsallaşmış ve kontrollü üretim yapan kooperatif veya birlik üyesi üreticilerin desteklenmesi gerekmektedir [15]. Bu yaklaşım, sektördeki düzensizliği ve kalite sorunlarını gidermeye yardımcı olabilir. Kayıtlı ve ruhsatlı işletmeler, genellikle belirli kalite standartlarını karşılamak zorunda oldukları için daha güvenilir ürünler sunabilirler. Ayrıca, kurumsallaşmış üretim, üretim süreçlerini daha kontrollü bir şekilde yönetme ve kontrol etme imkânı sağlayarak ürün güvenliğini artırabilir. Bu şekilde, kayıt dışı üretimin azaltılmasıyla sektör daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşacaktır.

Sektörün en önemli eksikliklerinden birisi de tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olmasıdır. Sektör hem iç pazarda hem de Avrupa, Rusya ve Ortadoğu gibi dış pazarlarda kolaylıkla yer bulabilecek potansiyele sahiptir. Ancak, bu potansiyelin farkında olunması ve gerekli tanıtım faaliyetlerinin profesyonel bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu şekilde, pazar payı artırılabilir ve sektör uluslararası alanda daha rekabetçi hale getirilebilir. [15].

5. Beyanname

5.1. Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması/çakışması yoktur.

5.2. Etik Kurul

Bu makale için etik kurul ihtiyacı yoktur.

5.3. Yazar Katkısı

Beyza KÜLEK: Derleme'de literatür araştırması ve yazmayı gerçekleştirdi.

Prof. Dr. Ömer BEYHAN: Makaleyi düzenledi.

6. Kaynakça

- [1] Ay, S. (2009). Süs bitkileri ihracatı sorunları ve çözüm önerileri: yalova ölçeğinde bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 423-443.
- [2] Sakarya Tarım ve Orman Müdürlüğü. (2022). Sakarya İl Brifingi. Sakarya. http://www.sakarya.gov.tr/kurumlar/sakarya.gov.tr/y_site/sakarya/brifing/Brifing_150224.pdf
- [3] Süs Bitkileri ve Mamulleri İhracatçıları Birliği. (2023). Türkiye Süs Bitkileri Ve Mamulleri Sektör Raporu. <http://www.susbitkileri.org.tr/images/d/library/98e54002-0285-47c4-ad9f-09d2fd5b7f65.pdf>
- [4] Sakarya Ticaret Borsası. (2020). Sakarya'nın tarım ve tarıma dayalı sanayi ürünleri sektörü raporu. Sakarya https://kutuphane.tarimorman.gov.tr/pdf_goster?file=81a9ee81def4aae5189205fcc50b3694#book/19
- [5] Karagüzel, O. Korkut, A. B. Özkan, B. Çelikel, F. G. & Titiz, S. (2010). Süs bitkileri üretiminin bugünkü durumu, geliştirilme olanakları ve hedefleri. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ziraat Mühendisliği 7. Teknik Kongresi 539-558.

- [6] Doğu Marmara Kalkınma Ajansı. (2013). Doğu Marmara Bölgesi Süs Bitkileri Sektör Raporu . Ankara. https://www.ytso.org.tr/uploads/publication_3.pdf
- [7] Orta Anadolu Süs Bitkileri ve Mamulleri İhracatçıları Birliği. (2023). Dünya Süs Bitkileri Sektörü Raporu. <http://www.susbitkileri.org.tr/images/d/library/c996523c-2367-42e9-9b91-b0e5d48e4a60.pdf>
- [8] Doğu Marmara Kalkınma Ajansı. (2014). Doğu Marmara Bölgesi Süs Bitkileri Sektör Raporu. Kocaeli. <https://www.marka.org.tr/wp-content/uploads/2022/06/Dog%CC%86u-Marmara-Su%CC%88s-Bitkicilig%CC%86i-Sekto%CC%88r-Raporu-2014.pdf>
- [9] Gedikli, A, (2015). Sakarya Şehir Kimliği Çalıştayı Sonuç Raporu. *T.C. Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı Yayınları*. Çankaya/Ankara
- [10] Sakarya Valiliği. (2005). Sakarya' da Tarıma Dayalı sanayinin Geliştirilmesi Komisyon Raporu. Sakarya.
- [11] Sakarya Ticaret ve Sanayi Odası. (2014). Süs bitkiciliği sektörü kümelenecek büyümeli. *SATSO Sakarya Ekonomi Dergisi*, 80, 4-6.
- [12] Sarıbaş, M. (2014). Peyzaj ve süs bitkileri yetiştiriciliğinin güncel konumu-sorunları. *Peyzaj ve Süs Bitkiciliği Dergisi*, 13, 60- 61.
- [13] Süs Bitkileri Üreticileri Alt Birliği. (2013). Süs bitkileri sektörü sorunlar ve çözüm önerileri. <http://www.susbir.org.tr/yeni/belgeler/raporlar/susbitkileri-sektoru-sorunlar-ve-cozum-onerileri.pdf>
- [14] Beyhan, Ö. Demir, T. Yılmaz, M. Gürel, A. (2015). Sakarya İli'nde Dış Mekan Süs Bitkileri Yetiştiriciliği Potansiyeli, Problemleri. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 8 (2), 43-47. ISSN: 1308-0040, E-ISSN: 2146-0132
- [15] Bekci, B. (2014). Peyzaj Mimarlığı Mesleğinin Ülkemizde Bugünü ve Geleceği. *Plant Peyzaj ve Süs Bitkiciliği Dergisi*, 4 (13), 60- 61.

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).